

nek — kevés főzelék, gyümölcs, sajt, a zsinat óta tojás és hal az ételük —, keményen dolgoznak: egyrészt hogy megkeressék a mindennapit, másrészt hogy megéljék az egységet a dolgozó emberiséggel. Remete-életet élnek, de közösségben — közös hálóterem, nagy scriptorium egy-egy kis asztallal mindenkinék —, szegénységben és engedelmességben. Az ima állandóságát keresik a munkában, a zsolozsma istendícséretében, az olvasmányokban, az egyszerű szemlélődő imában — és a zsinat óta hangsúlyozottabban: a testvéri szeretetben. A látogató családtagokban, barátokban, vendégekben magát Krisztust fogadják, megosztják velük anyagi és lelki javaikat.

Generációs probléma? Igen, létezik, de áthidalható. Utánpótlás? Egy fiatal újonc tesz nemsokára fogadalmat, a hét végén érkezik és lép be egy 25 éves párizsi pszichológusnő. Különbözik van közöttük orvos, tanár, banktisztviselő, könyvelő, művész, ő maga joghallgatóként lépett be. Mindenki egyforma, ma már semmiféle különbség nincs a nővérek között. Azt keresik közösen, hogyan éljék meg Szent Benedek és Szent Bernát szabályai szerint a magány életét a mai korban, a ma emberének megváltásáért.

Kopognak, elhívják. Feláll, kislányosan elneveti magát: — Nekem igazán nincs sok dolgom. Hagyom, hogy mindent Jézus végezzen általam, hogy Ő gondolkodjék, beszéljen és imádkozzék bennem. Ez minden.

Igen, „ez minden“!

„Életünk a szeretet ingyenes ajándéka, amelyre Isten dícséretével, és önmagunk abszolút odaadásával válaszolunk. Isten országának — amely már most alakul — vagyunk a jele, és annak teljessége felé tartunk Krisztusban és Krisztus által.“ (A rend megújított alapszabályaiból.)

Közelünkben szemlélődő férfikolostor: a Kartuzija Pleterje (68310 Sentjernej, Slovenija, Jugoszlavija). Nemrég adták ki „Kicsodák a karthauziak és hogyan élnek?“ c. ismertető füzetüket. Sajnos az ottaniak is az utánpótlás hiányáról panaszkodnak. Szeretnének legalább egy papot és egy segítőtestvért magyarul a vidékekről. (Szerk.)

-r -a

A GYERMEK ÉS AZ IMÁDSÁG

Nyugatnémetországban a családokban és a plébánián számos kísérlet történik, hogy a gyermekeknek élménnyé tegyék az imádságot és a liturgián való részvételt.

A gyermeknek elsősorban is látnia kell, hogy a szülei is imádkoznak, vagyis beszélnek valakihez. Szülei is kérnek és megköszönnek, akár csak ő a szüleivel szemben. (Két gyermek közötti párbeszéd: „Nincs Isten!“ „De igenis van Isten, mert apukám beszél vele!“) Szüleinek összeszedett magatartása, az imádságos légkör is hatással van rá. Hiszen a gyermek mindent utánozni akar. Nem kell várni, míg nagyobb lesz, már a másfél évesnek meg-

fogalmazhat az anya vagy apa ilyenforma rövid imádságot: „Jó Isten, Te adtad nekünk a kis Erzsit. Övd meg az éjjel és add, hogy vidáman ébredjünk fel.” Majd: „Jó Istenünk, szeresd a te kis Erzsikédet!” Később: „Jó Istenünk, Erzsikéd szeret téged.” Szeretetlenben nevelkedő gyermek átélten tudja ezt mondani. A verses imákat újabban nem ajánlják kisgyermek számára, mert ő sem beszél versben, és ezek az imák többnyire nehezek neki, giccsesek is. Viszont szívesen elbeszélget a játékaival, elmond mindent a szüleinek. Ezért a szülő beleveheti az imádságba mindazt, amit a gyermek átélt: a született kistestvérke, a jó idő, a kiscica, az autó, az új baba — minderről a jó Istennek is lehet beszélni és megköszönni. Először a szülőnek kell ilyen imádságokat megfogalmaznia, a gyermek majd magától fog így beszélni Istennel. Ezt a spontán imádságot viszont nem szabad erőltetni. Bánatát is elmondhatja Istennek. Példa a kérő imádságra: „A nagymama beteg lett. Szeresd őt nagyon. Vigyázz reá. Maradj velem.” Az így fogalmazott kérő imádságnál nem áll fenn az a veszély, hogy Isten az örökös csodatevő szerepébe kerül, akit imával kényszeríthetünk kéréseink teljesítésére, és a kisgyermek sem csalódik, ha kérése nem teljesült. Viszont kialakul a lelkében az istenkép: Istennel éppígy lehet beszélni, mint a szülőkkel, megért, jóságos és hatalmas. Ezekből a spontán imádságokból idővel állandó imaszövegek kristályosodnak ki.

Fontos, hogy a gyermek örömmel imádkozzék, ne érezze unalmasnak, kényszernek. Erre az egész nevelés folyamán ügyelni kell. Ezért nem szabad pl. a játékot erőszakkal félbeszakítva azonnal az esti imára felszólítani, hanem türelemmel kell lenni, amíg gondolatban át tud állni az imádságra. (Nekünk felnőtteknek sem megy ez egyszerre.) Az otthoni imádságot sokan változtatossá, élménnyé próbálják tenni. Bevezetik néhány szóval, motiválják, mesélnek előtte valamit, felütnek egy képet a bibliából, gyertyát gyújtanak, együtt énekelnek vagy zenélnek a gyermekkel. Helytelen, ha a szülők csak felszólítják a gyermeket az imára, de maguk nem imádkoznak. Egy bizonyos kortól kezdve azonban sok iskolás gyermek szeretne egyedül imádkozni, ilyenkor meg kell ezt engedni. Gyermekéknél fontos szerepet játszik a helyes szoktatás. Ezért jónak látszik kiskortól kezdve minden nap imádkozni, ha csak röviden is.

Általában helyesebb a kicsiket nem vinni el a szentmisére, hanem napközben néhány percre bemenni velük a templomba. Sok családban azonban nem oldható meg az otthoni felügyelet, ilyenkor jobb, ha a kicsik a misén csendben játszhatnak valamivel, mint lehetetlen kívánni tőlük és ellen-szenvet kiváltani a templommal szemben. „A mennyeorszában is csendben kell majd lenni?” — kérdezte félve egy kisiskolás. Jó megoldás, ha a legkisebb az apja ölében ülhet: ez olyan boldog élmény, amelyben hétközben úgy sincs ilyen hosszan része! (Statisztikailag megállapították, hogy általában azok az emberek maradnak vallásosak, akikkel kiskoruktól kezdve az anya rendszeresen együtt imádkozott és az apa is velük ment vasárnap misére. Csak az anya misehallgatása nincs ilyen hatással.)

Akár imádkoznak a szülők a gyermekkel, akár misére mennek, egy-két mondatnál mindig be kell vezetni, motiválni, lelkesíteni, hogy ne váljék rutinná a mise, darálássá az ima. Ez a nagyobbakra is vonatkozik. Szokják meg, hogy mindig lélekkel imádkozzanak, közeledjenek Istenhez. És inkább ne menjenek misére, mint kényszerből, unalommal, ellenszenvvel. 5-6 éves kortól a szülők röviden elmagyarázhatják a szentmise főrészeit. Később otthon előre meg lehet beszélni, hogy mit figyeljen meg. Érdekes otthon vagy a hittanórán elmondani, ki mit jegyzett meg az evangéliumból, szentbeszédéből, de ennek sosem szabad feddéssel végződnie, vagy leckefelmondás-ízűnek lennie. Jó, ha közös megbeszéléssel történik, amelyben felváltva más-más családtag viszi a vezetőszerepet, a szülőket sem véve ki. Nagyobb hatással vannak az ünnepek a gyermekekre, ha tartalmukat megmagyarázzák neki, de mindenképp akkor, ha látja, hogy otthon valóban ünnepként ülik meg.

Egyre inkább gyakorlattá válik, hogy a plébániák külön gyermek- és ifjúsági miséket tartanak, gyermekprédikációval, modern dalokkal. Ezeket a gyermekek maguk is aktívan részvesznek, imádsággal, zenével, cselekvéssel, esetleg előre felkészülve rá. Ahol ez nem oldható meg, ott azt a szentmisét, amelyen a legtöbb gyermek vesz részt, igyekeznek az ő számukra érthetővé tenni, pl. a szentbeszéddel. Érdekes, hogy ezeket a beszédeket a felnőttek is nagyobb érdeklődéssel hallgatják. Hittanóra idejében is tartanak szentmiséket, hogy azok a gyermekek, akik a szüleikkel együtt nem járnak misére, szintén átéljék ezt. Sok helyen előkészületül az evangéliumhoz előre nagy képeket rajzolnak otthon a gyermekek és ezeket felakasztják, az evangéliumot vetített képekkel vagy filctáblán elmozdítható filcképekkel kísérik, megjatszanak valamit a gyermekek életéből előgyakorlatként, pl. vendégséget, kibékülést. Egyes helyeken szokásos, hogy egy héttel az elsőáldozás után ismét tartanak közös misét a szülőknek és az elsőáldozóknak, utána agapéval. Néhányan gondolnak arra, hogy az elsőáldozás évfordulóját újra ünnepélyesebb közös misével üljék meg.

Valamikor a hittanóra közös hangos imádsággal kezdődött és végződött. Ma általában eltértek ettől a gyakorlattól. Nem egy hitoktató azért, mert talán ő maga sem tulajdonít elég fontosságot az imádságnak. Általában azonban azt lehet mondani, hogy azért, nehogy rutinná váljék. Inkább akkor szólítják fel a gyermekeket imádságra, ha valami megragadta őket. A felállás és közös hangos ima helyett ilyenkor megfélelőbb, hogy csendes imádságban fejazzék ki azt, amit átéltek. Ezt akár írásban is lerögzíthetik. 8-9 éves kortól kezdve sok tanuló jegyzetfüzetben kis imakönyvet állít össze magának azokból az imádságokból, amelyeket szeret, szívesen imádkozik vagy maga fogalmazott meg. Jó gyakorlat imádságok fogalmazása, ha előzőleg a témakört már átérték. Ezt lehet csoportmunkaként is iratni, mert vannak akik gyengébbek, nem jut semmi az eszükbe, és ezek boldogok, ha a szomszédjuktól átvehetnek valamit. A kisebbeknél egy, később több kérdést kell a táblára írni, úgy, hogy már majdnem benne legyen az ima szövege: „Hogyan kér-

heted Istent, hogy maradjon mindig veled?“ „Hogyan köszönheted meg Istennek, hogy szeret téged?“ Így tanítjuk meg egyéni ima megfogalmazására őket első áldozás előtt is, amit aztán könnyv nélkül megtanult imával egészítünk ki. Az első áldozás utáni egyéni imára azzal nevelünk, ha közös, hangos imádság után alkalmat adunk csendes, egyéni imára is. Iskolás gyermekeket is tanítunk imádkozni hangosan, saját szavaikkal, ehhez azonban többször elő kell imádkoznia a hitoktatónak, mint az anyának is. A megfigyelés szerint szívesen végeznek az iskolások keresztutat, de ennek nem szabad sokáig tartania, és az ismétlődő imákat el kell hagyni.

Sokan kérdezik és kissé vitatják: mikor tanulja meg a gyermek a Miatyánkot (főltéve, hogy megfelelő családi környezetben nem önkéntelenül „ragad rá“). Félő ugyanis, hogy ha túl korán, akkor a legtöbbször sosem telnek meg az egyes kérések valóban tartalommal. Ha viszont későbbre hagyjuk, talán sohasem tanulja meg. Általában azt javasolják, hogy iskolás kor előtt még ne. Ha az iskolában tanulják, akkor ajánlatos minden mondatot külön elmagyarázni, néha megjátszatni (pl. a kibékülést), és a gyermekek készítsenek minden mondathoz rajzot, hogy jobban megértsék.

A serdülő fiatalok többnyire nem szeretik, ha a családban közösen hangosan imádkoznak, vagy szüleik mellett kell lenniük a templomban. Ezeknek ma jobb több szabadságot, önállóságot engedni, biztosítani azt az egyedülállót, ami az imádsághoz szükséges. Ha a családi ima meghitt, akkor időnként úgyis maguktól bekapcsolódnak. De ilyenkor is kívánatos, hogy legalább vasárnap, ünnepnap együtt imádkozzék az egész család. (Ünnepnapokon érteni kell természetesen a családi ünnepeket, évfordulókat is.)

Kisebb iskolásoknál és serdülőknél érdemes a hittanóra elején néhány percet időnként arra szánni, hogy az imádságról beszéljünk velük, mindig más gyakorlati tanácsot adva, pl. az összeszedett imádságra, a röpimára, egy újabb imádságra, milyen alkalommal lehet napközben Istenre gondolni, stb. Kellő percben szívesen vesznek ilyen tanácsokat. Hiszen a gyermek imaéletének, a szövegeknek is változniuk, fejlődniük kell.

Minden korban lehet a gyermekeket elmélkedni tanítani is, ennek azonban kezdetben teljesen észrevétlenül kell történnie. Bizonyos elmélkedési gyakorlatokat modern pedagógusok a német órákba is beiktatnak. Először teljesen csendben kell lennie a gyermeknek, hogy a legkisebb zajt is meghallja. Majd képzelje el behúnyt szemmel a helyet, ahol nyaralt, a szobáját otthon, hogy megértse, miről van szó. Mondhatjuk, hogy képzeljen el egy nagy hegyet, vagy a tengert, számoljon be róla, mit látott, mit gondolt ezzel kapcsolatban. Gyermekek szívesen szemlélnék elmélkedve egy festményt, egy bibliai képet, miután minden részletet megbeszéltünk, hogy mit ábrázol és megértették, hogy mit jelent. Egy bibliai történet élénk elbeszélése után behúnyt szemmel szemlélnék az egyes személyeket környezetükben, látják őket cselekedni, hallják, mit beszélnek. 15 éves kortól kezdve sikeres kísér-

letek történtek arra, hogy hittanórákon Tilmann „Führung zur Meditation“ c. könyvének módszere alapján szemlélődést végezzenek.

Természetesen ahhoz, hogy a gyermek örömmel és jól imádkozzék, helyes és korához mérten teljes istenképre van szüksége. Ennek elemei azonban külön tanulmányt igényelnének. Bizonyos az, hogy a szülő, a hitoktató nevelt-jének imaéletéért a saját bensőséges imaéletével tehet legtöbbet. Azért is, mert ennek példája ellenállhatatlan hatással van a bontakozó gyermekekre. Azért is, mert ha „mindent megtettünk, ami rajtunk állt“, bizalommal és sokszor kell ajánlanunk a ránbízottakat Annak, aki „a növekedést adja“ kegyelmével a keresztséggel birtokába vett lélekben.

Irodalom. Marielene Leist: Erste Erfahrungen mit Gott (Herder ³1972, 128 o.) és Gebetbuch für Kinder und ihre Eltern (Herder ²1973, 59+12 o.). Az írónő ismert pedagógus és maga is négy gyermek anyja.

Farkasfalvy Dénes

AZ ÚJ MAGYAR ZSOLTÁRFORDÍTÁS ÉRDEKÉBEN

A zsoltároskönyv új magyar fordítása egyrészt égetően szükséges, másrészt sok és sokféle akadályba ütközik. Mióta a népnyelvű liturgia magyar nyelven is valósággá vált, a zsoltárok mindenben megfelelő (tehát pontos, költői és modern nyelvezetű) fordítását az Egyház napi szükséglete igényli. Ugyanakkor világos, hogy a korábbi fordítások ezeknek az igényeknek aligha felelnek meg. Ezzel az állítással nem kívánjuk az eddig készült fordítások érdemeit kétségbe vonni. Főképp Sík Sándor 1923-as, majd 1955-ös és 1961-es fordítása tűnik ki, mint a jelenleg rendelkezésre álló legjobb szövegek. E fordítások azonban egyrészt liturgikus használatban sok kívánnivalót hagynak maguk után, másrészt szentírástudományi alapjaikban már részben vagy teljesen elavultak.

Az alábbiakban nem annyira a meglévő fordítások fogyatkozásait kívánjuk elemezni, mint inkább egy készülő új fordítás módszerét és elveit ismertetjük. A csatolt zsoltárszövegekben az itt kifejtett elvek alkalmazását szeretnénk bemutatni.

Biblikus alapok

Sík Sándor 1955-ös fordítása már igen sokban felhasználta az utolsó évtizedek szentírástudományi eredményeit. Bár a második kiadás bevezetésében Szörényi Andor a formatörténeti kutatást „az újkor legnagyobb szentírástudományi eretnoksége és tévedése“-nek nevezi, annak eredményeiből a fordítás bőségesen merít, s így a biblikus tudományok akkori legújabb álláspontját tükrözi a legtöbb helyen. Az utolsó tizenöt év azonban további fejlődést hozott a zsoltárkutatásban és, ahogy mi látjuk, a zsoltárok értelmezésében